

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

JISMONIY MADANIYAT FAKULTETI

**“HOZIRGI TARAQQIYOT BOSQICHIDA JISMONIY
TARBIYA VA SPORT MASHG‘ULOTLARINI TASHKIL
QILISHNING ISTIQBOLLARI: MUAMMO VA
YECHIMLAR”**

**ПЕРСПЕКТИВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ЗАНЯТИЙ ПО
ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ НА
СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И
РЕШЕНИЯ**

**PROSPECTS OF ORGANIZATION OF PHYSICAL
EDUCATION AND SPORTS: PROBLEMS AND
SOLUTIONS**

Xalqaro miqiyosidagi ilmiy amaliy-anjuman

2022 yil 28-29 aprel

Buxoro - 2022

“Inson qadrini ulug‘lash va faol mahalla yili” ga bag‘ishlangan, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022 yil 7 martdagi 101- son farmoyishiga asosan Buxoro davlat universitetida xalqaro hamkorlar ishtirokida **2022 yil 28-29 aprel kunlari “Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar”** mavzusida Respublika ilmiy retsenzialangan onlayn-konferensiya o‘tkaziladi.

Anjumanning maqsadi: Yosh avlodning harakat faolligini optimallashtirish muammolarini hal etishning yangi yo‘llarini izlash, ularning jismoniy tayyorgarligi hamda jismoniy tarbiyasi jarayoniga yangi shakllar va metodlarni joriy qilish bobida metodologik va uslubiy sharoitlarini o‘rganish.

Anjumanning tashkiliy qo‘mitasi:

DASTURIY QO‘MITA

1	O.X.Xamidov	BuxDU rektori, rais
2	O.S.Qahhorov	BuxDU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini
3	B.B.Ma‘murov	Jismoniy madaniyat fakulteti dekani, a‘zo
4	M.J.Abdullaev	BuxDU pedagogika instituti jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedra mudiri.
5	R.S.Shukurov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini mudiri, a‘zo
6	A.E.Sattorov	Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini mudiri, a‘zo
7	R.X.Kadirov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini professori, a‘zo
8	I.I.Saidov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini dotsenti, p.f.b.f.d. (PhD), a‘zo
9	X.N.Xakimov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini dotsenti p.f.b.f.d. (PhD), a‘zo
10	A.Sh.Inoyatov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti o‘qituvchisi kafedrasini dotsenti p.f.b.f.d. (PhD), a‘zo
11	F.B.Muzaffarova	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini katta o‘qituvchisi p.f.b.f.d. (PhD), a‘zo
12	R.S.Baymuradov	Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini dotsenti, a‘zo
13	Ya.Z.Fayziev	Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini dotsenti, kotib

II TASHKILIY QO‘MITA

1	B.B.Ma‘murov	Jismoniy madaniyat fakulteti dekani, a‘zo
2	S.Q.Qaxxorov	BuxDU xodimlar va talabalar kasaba uyushmasi raisi, a‘zo
3	U.U.Rashidov	BuxDU moliya va iqtisodiyot ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo
4	G.T.Zaripov	BuxDU I va IPKT bo‘limi boshlig‘i, a‘zo
5	R.S.Shukurov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini mudiri, a‘zo
6	A.E.Sattorov	Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini mudiri, a‘zo
7	Q.P.Arsionov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini professori, a‘zo
8	G‘.M.Salimov	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini professori, a‘zo
9	M.M.To‘raev	Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrasini dotsenti, a‘zo
10	R.R.Raxmonov	“Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini” dotsenti, a‘zo
11	O‘.A.Farmonov	“Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini” dotsenti, a‘zo
12	F.A.Narzullaev	“Fakultetlararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasini” katta o‘qituvchisi, a‘zo

Barcha ma‘ruza tezislari (maqolalar) tahririyat tomonidan anonimlashtirilgan holatda tekshiriladi va tekshiruvdan ijobiy o‘tgan ma‘ruza tezislari nashr etiladi hamda har bir muallifga elektron SERTIFIKAT beriladi. Ma‘ruza tezislari berilgan ma‘lumot uchun mualliflarning o‘zlari javobgar hisoblanishadi. Konferensiya materiallari to‘plamini 2022 yil 15 may kundan boshlab <https://interscience.uz> rasmiy saytidan yuklab olishingiz mumkin.

Konferensiya to‘plamida nashr etilgan ilmiy tezislari (maqolalar) **GOOGLE SCHOLAR**, **CROSSREF** xalqaro bazasida indeksatsiyalanadi, har biriga alohida [Crossref](#) DOI raqam beriladi.

Mazkur ilmiy amaliy-anjuman konferensiyada professor-o‘qituvchilar va ilmiy tadqiqotchilar jismoniy tarbiya va sport yo‘nalishida o‘z ilmiy izlanishlari natijasida tayyorlangan ma‘ruza tezislari (maqolalar) bilan qatnashadi

- Mustaqil fikr, erkin tafakkur, ijodkor, tashabbuskor bo'lib yetishiga;
- O'zligini chuqur anglagan, iymon-e'tiqodli, insof-diyonatli, sabr-qanoatli, mehr-oqibatli, insonlar bo'lib, Vatanimiz sarhadlarining daxlsizligini ta'minlashgan tayyor turishni o'rgatishga;
- Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq, ma'naviy merosni asrab-avaylab, ko'paytirishga, xalqini, millatini har qanday nosozliklardan mudofaa qilishga tayyor turishga yo'lovchi fan bo'lib xizmat qiladi.

Bu hol yoshlarimizni bugungi shiddatkor hayot va jamiyat talablariga javob bera oladigan insonlarga, yangi bunyod etiladigan jamiyatning faol ishtirokchilariga aylantirishi tabiiydir. Shu bois, ta'lim muassasalarida, ayniqsa, oily ta'lim muassasalarida o'qitiladigan "Milliy kurash turlari va o'qitish texnologiyalari" fanining nufuzi yanada oshdi. Shuningdek, o'zbek kurashining jahonni qamrab olayotgani, Xalqaro kurash Assotsiatsiyasining tuzilishi, kurash bo'yicha xalqaro turnirlarning o'tkazilayotgani, olimpiya o'yinlariga kurash musobaqasining kiritilishi, mazkur fanning o'qitilishiga e'tiborni yanada kuchaytirdi.

E'tirof etib o'tish joizki, "Milliy kurash turlari va o'qitish texnologiyalari" fani o'quvchi-yoshlarni chaqqonlik, epchillik, jasurlik, mag'rurlik, jasoratga o'rgatishga, ularda mehr-oqibat, iymon-e'tiqod, insof-diyonat, halollikni tarbiyalashga xizmat qilar ekan, u jismoniy tarbiyaga oid fanlarning ma'lumotlariga ehtiyoj sezadi. Ayniqsa, "Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi", "Jismoniy tarbiya gigiyenasi", "Jismoniy mashqlar fiziologiyasi va biomexanikasi", "Sport o'yinlari va uni o'qitish metodikasi", "Gimnastika va uni o'qitish metodikasi" kabi fanlardagi ma'lumotlar yoshlarga milliy kurashni o'rgatishi, ularni umumiy va maxsus jismoniy tayyorlash, harakatlar texnikasini singdirish, kurashchilarning kurash jarayonidagi irodaviy, ma'naviy, ruhiy tayyorgarligini ta'minlash, shuningdek kurash mashg'ulotlarini rejalashtirish, tashkilshtirish va o'tkazish masalalarini loyihasida amaliy yordam ko'rsatadi.

Chunonchi, "Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi" fani kurashchilar jismoniy madaniyatini rivojlantirishning nazariy asoslarini, jismoniy harakat malakalari va ko'nikmalari, ularni tarbiyalash prinsiplari, metodlari hamda usullarini insoniyat tamadduni erishgan yutuqlar asosida o'zlashtirishga, jismoniy madaniyat mashg'ulotlarini tashkil etish va o'tkazish masalalarini yoritishga xizmat qilsa, "Jismoniy mashqlar fiziologiyasi va biomexanikasi" fani yoshlar sog'lom turmush tarzining fiziologik xususiyatlarini, o'quvchi-yoshlar organizmining funktsional imkoniyatlarini, jismoniy mashqlar tasniflarining fiziologik asoslari va harakat ko'nikmalarining rivojlanishini, muskullar faoliyatini vegetativ ta'minlash, jismoniy yuklamalari, me'yoriy-fiziologik asoslari haqida tushunchalar berishini ta'minlaydi. Bu esa shu sohaga oid bilimlarni kurashchilarning barcha qatlalarini ma'rifтли qilish, o'z jismoniy tayyorgarligini bosqichma-bosqich chiniqtirib borishga yordam berishi tabiiydir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

8. Atoev A.Q. Farzandingiz barkamol bo'lsin. -T.: "Meditsina", 1992.
9. Atoev A.Q. Yosh-o'smirlarga o'zbek kurashini o'rgatish uslubiyoti.-T.: O'zDJTI nashriyot-matbaa bo'limi, 2005.
10. Nurshin J. va boshqalar. O'zbekcha kurash usullari. O'quv qo'llanma.- T.:, 1987.
11. Nurillayev A. **"O'zbek kurashi uslubiyoti" (O'quv uslubiy qo'llanma)- Navoiy, 201.1**
12. Kerimov F.A. Kurash tushamani. -T.: 1990.
13. Kerimov F.A. Sport kurashi nazariyasi va usuliyati.- T.: O'zDJTI nashriyot matbaa bo'limi, 2005.
14. F.B.Muzafarova. Vajnost razvitiya nacionalnix i obshekulturnix kompetenciy uchasixsya v processe modernizacii obrazovaniya. Vestnik nauki I obrazovaniya. Yauchno metodicheskiy jurnal. 2021/ №15. Str.51

ТАЪЛИМДА КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНЦИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН ЁНДАШУВ ЎҚУВЧИЛАРНИНГ САМАРАЛИ ИЖТИМОЙЛАШУВИ КАФОЛАТИ СИФАТИДА.

10.53885/edinres.2022.68.73.100

Ф.Б.Музафарова

**Жисмоний маданият назарияси ва
услугиѳи кафедраси катта ўкитувчиси, п.ф.ф.д. (PhD)**

Аннотация: Мазкур мақолада шиддат билан ривожланиб бораётган ижтимоий ҳаётда ёшларнинг ўз ўрнини топишида таълим жараёнини коммуникатив компетенция асосида ташкил этишининг самараси ва ёш авлоднинг ижтимоийлашувига таъсири ҳақида сўз юритилган.

Аннотация: В данной статье рассматривается эффективность организации образовательного процесса на основе коммуникативной компетентности и влияние на социализацию подрастающего поколения в стремительно развивающейся социальной жизни.

Annotation: This article discusses the effectiveness of the organization of the educational process based on communicative competence and the impact on the socialization of the younger generation in a rapidly developing social life.

Калит сўзлар: модернизация, ижтимоий ҳаёт, компетенция, коммуникатив, бошланғич таълим, луғат бойлиги.

Ключевые слова: модернизация, социальная жизнь, компетентность, коммуникативность, начальное образование, словарный запас.

Key words: modernization, social life, competence, communicative, primary education, vocabulary richness.

Бугунги глобаллашув жараёнида, модернизацияланаётган, шиддат билан ривожланиб бораётган ижтимоий ҳаётда таълим тизимини тубдан ислох қилиш давр талаби бўлиб қолмоқда. Таълимга инновацион педагогик технологиялардан унумли фойдалана олиш билан бир қаторда таълимда ўқувчиларнинг фанга доир билим, кўникма, малакаларини ривожлантириш етарли эмаслиги қайд этилмоқда. Ҳозирги кунда ўқувчиларда ўқув предметлари бўйича фақатгина **билим, кўникма ва малакаларга** эга бўлишнинг ўзи **етарли** эмаслиги маълум бўлмоқда.

Ҳозирда таълим компетенциявий ёндашув асосида ташкил этилиши кўзда тутилган экан, компетенция сўзининг маъносини кўриб чиқамиз. “**Competence**” сўзи “**to compete**” сўзидан келиб чиққан бўлиб, “ мусобақалашмоқ” , “рақобатлашмоқ”, “ беллашмоқ” деган маънони билдиради. Сўзма-сўз таржима қилинса “мусобақалашмоқга лаёқатлилиқ” маъносига келади. Илмий педагогик, психологик манбаларда берилишича, *компетенция, компетентлилиқ* ўта мураккаб, кўп қисмли, кўпгина фанлар учун муштарак бўлган тушунчалардир. Шу боисдан унинг талқинлари ҳам ҳажман, ҳам таркибига кўра, ҳам маъно, мантиқ мундарижаси жиҳатидан турли-туман. Атаманинг моҳияти шунингдек «самарадорлик», «мослашувчанлик», «йутқилиқ», «муваффақиятлиқ», «тушунувчанлик», «натижалилиқ», «ўқувчилиқ», «хосса», «хусусият», «сифат», «миқдор» каби тушунчалар асосида ҳам тавсифланмоқда. Шунга кўра таълим компетенцияларини тасдиқланган стандартда келтирилган таъриф бўйича қабул қиламиз.

Компетенциялардан, таълим компетенцияларни фарқлаш лозим. Таълим компетенцияси ўқувчини келажакдаги тўла қонли ҳаётидаги фаолиятини моделлаштиради. Масалан, фуқаро маълум бир ёшга етгунга қадар баъзибир компетенцияларни татбиқ эта олмайди. Лекин, бу дегани, уларни ўқувчида шакллантирилмайди, дегани эмас. Бу ҳолатда биз таълим компетенцияси ҳақида гапирамиз. Масалан, ўқувчи мактабда фуқаролик компетенциясини ўзлаштиради, уни тўла қонли равишда мактабни тугатганидан сўнг ишлатади. Шунга кўра бундай компетенциялар, ўқиш даврида таълим компетенцияси сифатида намоён бўлади. Таянч компетенцияларнинг дунё бўйича ягона рўйхати йўқ. Чунки ҳар бир мамлакатнинг ёки регионнинг ўз анъаналари, менталитети ва ўзига хос талаблари бор. Компетенция –бу жамиятнинг ўз фуқароларига қўйган ижтимоий буюртмаси бўлиб, уларнинг рўйхати маълум бир мамлакатдаги ёки региондаги ижтимоий муҳит билан белгиланади. Бундай келишувга ҳар доим ҳам эришиб бўлмайди. Масалан Швейцариянинг ва Америка Қўшма Штатларининг иқтисодий ҳамкорлик ва ривожланиш ташкилоти ҳамда таълим статистикаси Миллий институтининг “ Таянч компетенцияларни танлаш ва аниқлаш” номи лойиҳасида таянч компетенцияларни қатъий равишда аниқлаб олишнинг имконияти бўлмаган.

Бошланғич таълим ёшидаги болаларни комплекс ривожлантириш орқали уларни юқори синфдаги мактаб таълими, ҳаётга интенсив тайёрлаш масаласи долзарб саналмоқда. Мазкур ёшдаги болаларда коммуникатив компетенцияларни шакллантириш жамиятдаги вазифаларига тез ва самарали киришиш, ижтимоийлашиш омили ҳисобланади. Коммуникатив компетенция ижтимоий тавсифга эга булиб, уни болаларда шакллантириш учун умумдидактик, хусусий тамойилларга ва инновацион ёндашувларга асосланган жараёни ташкил этиш такозо этилади. Ушбу жараённинг технологик тузилмаси ва дидактик таъминоти педагогларда касбий компетенциялар ва нуткий маданиятнинг шаклланганлигига ҳам бевосита боғлиқдир. Санаб утилган вазифалар бошланғич таълим мазмуни, унга қуйилувчи давлат талаблари кўлами доирасида амалга ошади.

Давлат талабларида бошланғич таълим ёшдаги болалар ривожланишининг соҳа компетенциялари таркибида коммуникатив компетенциялар алоҳида мезон сифатида белгилаб

берилган. Шу билан боғлиқ ҳолда бажарилиши режалаштирилаётган тадқиқот давлатнинг ижтимоий буюртмаси талабларини бажаришга оид вазифаларни кузда тутати.

Коммуникатив компетенция

жамиятда ўзаро мулоқотга киришиш учун она тили ва бирорта хорижий тилни мукаммал ўзлаштириш ҳамда мулоқотда самарали фойдалана олиш;

ўз фикрини оғзаки ва ёзма тарзда аниқ ва тушунарли баён қила олиш, мавзудан келиб чиқиб саволларни мантиқан тўғри қўя олиш ва жавоб бериш;

ижтимоий мослашувчанлик, ўзаро мулоқотда муомала маданиятига амал қилиш, жамоавий ҳамкорликда ишлай олиш;

мулоқотда суҳбатдош фикрини ҳурмат қилган ҳолда ўз позициясини ҳимоя қила билиш, уни ишонтира билиш;

турли зиддиятли вазиятларда ўз эҳтиросларини бошқариш, муаммо ва келишмовчиликларни ҳал этишда зарур (конструктив) бўлган қарорларни қабул қила олиш.

Бошланғич таълим болаларнинг мулоқотга киришиши, суз бойлиги даражаси ва улардан кундалик нуткий муҳитда қўллаш ҳолатларини урганишга оид илк кузатув ишлари орқали, мавзунинг долзарблигини қуйидаги ҳолатлар билан асослаймиз:

- бошланғич таълим ёшдаги болаларда луғат бойлигининг мактабда уқитиладиган умумтаълим фанларини эгаллаш учун етарли эмаслиги;

- болаларнинг уз фикрини эркин ифодалаш, нуткий муҳитга мос сузлашиш қўникмаларини ривожлантиришга оид дидактик таъминотнинг етарли эмаслиги;

- ота-оналарнинг уз фарзандини мактаб таълимига нуткий жихатдан тайёр бўлиш мезонлари ва талабларидан етарлича хабардор эмасликлари;

- бошланғич таълим педагоглари томонидан коммуникатив компетенциянинг ижтимоий - рухий аспекти тулик анланмаётганлиги.

Бошланғич таълим ёшидаги боланинг ижтимоийлашишида ижтимоий тажрибанинг таъсири бекиёсдир. Болалар катталарга таклид асосида турли фаолиятларни мустақил, бошқаларини эса, узгалар ёрдамида ўзлаштиришга эришадилар. Ижтимоийлашиш натижасида болалар атрофдаги шахслар каби маданият ва цивилизацияга уйғунлашади. Бошланғич таълим ёшдаги болаларнинг ижтимоийлашувида эса, коммуникациянинг урни бекиёсдир. Бола нутқдан уз фикри, ҳис-туйғуларини ифодалаш, яъни атрофдаги инсонларга таъсир қилиш учун фойдаланади. Бунда нутқнинг ифодалилиги, эмоционал ва боғланган бўлиши муҳимдир. Бошланғич таълим ёши даврида нуткий ривожланишнинг муҳим вазифалари ҳал қилинади: луғатнинг бойиши, нуткий маданият, нутқнинг грамматик қурилиши, боғланган нутқнинг ривожланиши. Шунингдек, диалогик нутқ ривожлантирилади: аниқ, ифодали, мазмунли гапира олиш; суҳбатдошни тинглаш, уни тушунишга ҳаракат қилиш, бировнинг сузини булмаслик; бир мавзудан бошқасига сакрамаслик ва ҳ.к.лар.

Аввалдан болаларнинг саволлари кизикувчанлик, билишга кизиқишларини намоён бўлишининг асосий шакли ҳисобланган. А. И. Сарокина, М. М. Рубинштейн тадқиқотлари болаларнинг саволлари асосида турли мотивлар ётишини аниқлаганлар. Муаллифлар 2 гуруҳ саволларни ажратади: билиш ва коммуникатив. Бола коммуникатив саволларни катталарни диққатини уз кечинмаларига жалб қилиш, улар билан алоқа урнатиш мақсадида берадилар. Бошланғич таълим ёшидаги болаларнинг саволлари асосида билиш мотиви ётади: уз кизиқишлари қучидан, билимлари етарли эмаслигини сезганларида, уларни тулдириш, аниқлаштириш, янгисини эгаллаш мақсадида берадилар.

Бошланғич таълим ёшидаги болаларнинг кизиқишларига тенгдошларининг тажрибаси ҳам асос бўлиб хизмат қилиши мумкин. Чунки болалар уртоклари билан таълим олганда, уйнаганда, суҳбатлашганда қўрганларини ёки ким биландир бажарган бирон бир фаолиятини айтиб, уртокларини натижага кизиктириши мумкин. Натижада улар биргаликда режа тузиб, у ёки бу ҳаракат(ўқиш, мисоллар ечиш, ёзиш, уйин, предмет яшаш, чизиш ва ҳ.)ни мустақил амалга оширишга киришадилар. Бирок айрим болалар ҳаракат бошламасдан аввал ўқитувчи ёки катталарга саволлар бериб, уз режаларини ошқора қилиши мумкин. Шу вазиятда ўқитувчи олдиндан бола нимани хошлаётганини, бу хоҳиш нимага ва қандай натижага олиб бориши мумкинлигини пайкаб, техника ва ҳаёт ҳавсизлигини таъминловчи йул-йуриқлар ёки тақикловчи курсатмалар (чунки агар бола ток, қўчага чиқиш, пичок билан кесиш ва ҳ. лар билан боғлиқ ҳар хил саволлар берса) бериши лозим. Саволлар болада бевосита фан доирасида таълим мазмуни бўйича билим, қўникма, малакага эга бўлиш, предмет ёки ҳодиса билан танишиш, катталар ва тенгдошлари билан мулоқот қилиш, қўпинча узининг мустақил мулоҳаза юритиши натижасида пайдо бўлади. Бошланғич таълим ёшидаги болаларни нима кизиктиради? Болалар узи кизиккан нарсани билиб олиш учун ҳар хил саволлар билан мурожаат қилади. Психологларни курсатишича,

болалар саволлари берилмаган соҳанинг узи йук. Вакт утиши билан саволлар шаклан узгаради. 6-7 ёшдаги болаларнинг саволлари теварак-атроф, табиатдаги узгаришлар, предмет ва ҳодисаларни боғловчи тасаввурларни аниқлаштириш, 8-9 ёшда ушбу ҳодисалар инсон ҳаёти билан қандай боғлиқлигига ҳосдир. Уларнинг саволлари предмет ва ҳодисалар уртасидаги алоқа: таасуротларни тизимлаштириш, улар уртасида ухшашлик, умумийлик ва фарқни топишга, табиат ва инсониятнинг ўзаро муносабатида қаратилган.

Болаларнинг саволларига қандай жавоб бериш керак? Болалар ҳаммага ҳам савол бермайдилар, фақатгина уларнинг ишончларини қозонган инсонларгагина берадилар. Улар купинча уларни диққат билан тинглаган, қизиқарли ва жиддий жавоб берганларга савол берадилар.

Бундай вазиятларда катталар олдида қуйиладиган талаблар:

- уларга ҳурмат ва ҳимоя муносабатида бўлиш;
- савол мотивини тушунишга, боланинг нимага савол беришга ундаган сабабларни аниқлашга ҳаракат қилиш;
- билиш учун берилган савол, бола учун катталарни мулоқот қилишга, эмоционал ҳолатига диққатини жалб қилишга хизмат қилувчи сабабдир;
- боланинг қизиқувчанлигини йукотиб қуйдирмаган ҳолда жавоб бериш керак;
- жавоб аниқ ва қисқа бўлиши керак;
- боланинг ақлий ривожланиш даражасини ҳисобга олиш ва унинг ҳаётий тажрибасига мувожаат қилиш керак;
- агар, боланинг саволлари етарли билимнинг йуклиги билан боғлиқ бўлса, бу бўшлиқни бартараф этиш учун шароит яратиш лозим. Бунинг учун кузатув ташкил этиш ёки керакли китобни ўқиб бериш, муаммоларни вазиятлар ташкил этиш болаларда муваффақият шакллантириш жараёнини тезлатади. Чунки муаммоларни ечиш орқали болалар ўзлари ўзини қизиқтирган жавобга етиб қилишади. Натижада уларда коммуникатив қуникмалар шакллана бошлайди. Бу эса бевосита коммуникатив компетенцияни ривожланишига замин яратади.

Мазкур йўналишда олиб борилган илмий тадқиқот ишимиз қуйидаги хулосани асослашга хизмат қилди. Ўрни бошланғич ёшдаги болаларда коммуникатив компетенция шаклланиб бораётган бўлса, юқори мактаб таълимига тайёр бўлади ва у янги муҳитга қийинчиликсиз мослашади. Қачонки бошланғич таълим ёшидаги бола юқори мактаб таълими учун зарур қуникма ва малакалар билан қуролланишига таълим мазмунига қўйилувчи давлат талабларининг бажарилишига эришиш имконияти яратилади.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent "O'zbekiston" – 2017 y.
2. Смирнова Н.З., Бережная О.В. Компетентностной подход в педагогическом образовании. Учебно-методическая пособие./ Красноярск, 2012,-168с.
3. Толипова Ж.О. Таълим технологиялари. Т. "Ўқитувчи" 2002 йил. 128 б.
4. F.B.Muzafarova. Vajnost razvitiya nacionalnix i obshekulturnix kompetency uchashixsya v processe modernizacii obrazovaniya. Vestnik nauki i obrazovaniya. Yauchno metodicheskiy jurnal. 2021/ №15. Str.51

JAMOAT TARAQQIYOTI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARIDA JISMONIY TARBIYANING MOHIYATI.

10.53885/c0393-0786-6849-k

X.X.Nazarov

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti 1-bosqich magistranti

Аннотация: Mazkur maqolada jamiyat rivoji, kelajakdagi ijtimoiy vazifalarni oqilona hal eta oladigan yosh avlod, hamda aholining jismonan va intellektual rivojlanishida jismoniy tarbiyaning mohiyati haqida so'z yuritilgan.

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие общества, подрастающее поколение, способное рационально решать будущие социальные задачи, а также значение физического воспитания в физическом и интеллектуальном развитии населения.

Annotation: This article discusses the development of society, the younger generation, able to rationally solve future social problems, as well as the importance of physical education in the physical and intellectual development of the population.

Калит сўзлар: жисмоний тайёргарлик, саломатликни яхшилаш, гигиена, индивидуаллик, шахсият, жисмоний тарбия, педагогика.

Ikromov I.I. , Tojiboeva G.X. TAEKVONDOCHILARNING HARAKAT ANIQLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MUVOZANAT SAQLASH BARQARORLIGINING AHAMIYATI.....	341
Xasanov A.T. , Sulaymonov J.S. VOLEYBOL BO'YICHA SPORT SEKSIYASI ISHINI TASHKIL ETISHNING DOLZARB MASALALARI.....	343
Qurbonov G'R. , Rejapov O'G'. YOSH VOLEYBOLCHILARDA CHAQQONLIKNI TARBIYALASHDA MOSLASHTIRILGAN O'YINLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	345
Yusupov T.T. , Nishanbaev S.O. YILLIK SIKLDA BOKSCHILARNI TAYYORLASHNI REJALASHTIRISHNING XUSUSIYATLARI	346
Xasanov A.T. , Hakimov Q.M. FUTBOLCHILAR TEZKOR-KUCHLILIK SIFATLARI DARAJASINI O'YIN USULLARI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	348
Botirov B.M. , Anvarov D.M. YOSH SUZUVCHILAR CHIDAMLILIGINI OSHIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	350
Madaminov O.N. , Axmadaliev M.I. VOLEYBOLCHI QIZLARNI ISH QOBILİYATLARINI OSHIRISH VOSITALARI.....	352
Усманов Кабилжон Камилович, Мяхкова Нина Ивановна. ПУТИ КОРРЕКЦИИ МЫШЕЧНО-ТОНИЧЕСКИХ АСИММЕТРИЙ В ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОМ АППАРАТЕ У КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ ТЕННИСИСТОВ.....	354
Сафарова Дильбар Джамаловна, Ядгаров Бохадир Жуматович. СОМАТОТИПОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЛЕГКОАТЛЕТОВ – БЕГУНОВ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ДИСТАНЦИОННОЙ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ	356
Сафарова Д.Д., Намозова Г.И., Иброхимова Н.А. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОМАТАТИПОЛОГИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПЛОВЦОВ И ЛЕГКОАТЛЕТОВ ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА	359
UMAROV D.Kh., ANALYSIS OF GYMNASTS 'TRAINING LOAD 14-16 years old.....	362
Xasanov A.T. PhD, Muxamedov M.M. VOLEYBOLCHILARDA MAXSUS ISH QOBILİYATINI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI.....	364
O'roqova S. YOSH FUTBOLCHI QIZLAR ORGANIZMINING ANATOMIK-FIZIOLOGIK XUSUSIYATLARI.....	366
Бердиев Жамшид Бахриддинович, Маъмуров Баходир Бахшуллоевич, ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ДАРСЛАРИДА ЗАМОНАВИЙ АХБОРОТ КОММУНИКАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛARDАН ФОЙДАЛАНИШ	367
Ибрагимов Мироншоҳ, БОКСЧИ-ЁШЛАРНИ САМАРАЛИ ТАЙЁРЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ЎЎЛЛАРИ.....	369
Шиян Виктор Владимирович. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ НА ОСНОВЕ СОВРЕМЕННЫХ ДАННЫХ СПОРТИВНОЙ НАУКИ.....	370
Абдурахимова Анабоим Дадаш кизи, Серебряков Владимир Владимирович. Функциональное состояние боксеров 14-15 лет под влиянием тренировочных нагрузок.....	372
Қ.П.Арслонов, О.О.Фозилов. МИЛЛИЙ КУРАШ ТУРЛАРИ ВА УНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ТИЗИМИДА ТУТГАН ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ.....	374
Ахмедов Низом Иззатович. ФУТБОЛ ЎЙИНИДА ДАРВОЗАБОНЛАРИ ТАЙЁРЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	376
Raximova Moxlaroyim. KURASHCHILARNING JAROHATIDAN SO'NG TIKLANISH SAMARADORLIGI.	378
Q.P.Arslonov, O.O.Fozilov. MILLIY KURASH TURLARI VA UNING JISMONIY TARBIYA TIZIMIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	379
Ф.Б.Музафарова. ТАЪЛИМДА КОММУНИКАТИВ КОМПЕТЕНЦИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ҚАРАТИЛГАН ЁНДАШУВ ЎҚУВЧИЛАРНИНГ САМАРАЛИ ИЖТИМОЙЛАШУВИ КАФОЛАТИ СИФАТИДА.....	381
X.X.Nazarov. JAMOAT TARAQQIYOTI VA IJTIMOY-IQTISODIY ISHLAB CHIQRISH JARAYONLARIDA JISMONIY TARBIYANING MOHIYATI.....	384

4-sho'ba: O'quvchilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonini loyihalash.....	387
--	------------